

громадськості, науковців і правоохоронців дасть змогу досягти реальних результатів у збереженні лісів і екологічній стійкості. Соціальний моніторинг (відстеження потреб населення, дослідження громадської думки) слугує доповненням до технічних заходів – обидва підходи разом формують ефективний механізм управління територіями. Таким чином, інтеграція процесів інвентаризації лісгоспземель і просторового розвитку громад потребує комплексного науково обґрунтованого підходу. Удосконалення законодавства, створення механізмів координації між різними органами, широке впровадження цифрових геоінформаційних систем і залучення громади – це основні кроки, що забезпечать ефективне управління лісовими ресурсами в інтересах сталого розвитку територіальних громад.

Бібліографічний список:

1. Дуб А. Р.. Ризики просторового розвитку територіальних громад і шляхи їх нівелювання // *Бізнес-Інформ*. 2023. № 8. С. 78–85.
2. Шаповал Д. В. Правові проблеми та перспективи просторового планування використання земель у межах територіальних громад // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. № 2 (84). С. 272–279.
3. Товариство лісівників України. На колегії Держлісагентства обговорили питання інвентаризації лісових земель [Електронний ресурс] / Товариство лісівників України. – 24 груд. 2024. URL: <https://tlu.kiev.ua/> (дата звернення: 05.06.2025).
4. Головне управління Держгеокадастру у Закарпатській області. Питання інвентаризації земель лісгосподарського призначення та земель оборони обговорили на нараді / Головне управління Держгеокадастру у Закарпатській області. 30 листоп. 2021. URL: <https://zakarpatska.land.gov.ua/> (дата звернення: 05.06.2025).
5. Вінницька обласна військова адміністрація (ОВА). Охорона лісового фонду області - стратегічне завдання в умовах сьогодення / Вінницька ОВА. 28 трав. 2025. URL: <https://www.vin.gov.ua/> (дата звернення: 05.06.2025).

БУЛЬБА Ігор, кандидат сільськогосподарських наук, Миколаївський національний аграрний університет м. Миколаїв Україна

СОВЩАК Ірина, здобувач вищої освіти

ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОДИНИЦІ

Деградація земель – це комплексний процес, який охоплює широкий спектр негативних змін у верхньому родючому шарі земної кори. Цей процес може бути спричинений як природними факторами, такими як ерозія, засолення, заболочування, так і антропогенними, пов'язаними з діяльністю людини. Нераціональне сільське господарство, вирубка лісів, промислове забруднення, урбанізація – все це призводить до виснаження ґрунтів, втрати їхньої структури та родючості. Наслідки деградації земель є катастрофічними: зниження врожайності сільськогосподарських культур, погіршення якості продуктів харчування, забруднення водних ресурсів, втрата біорізноманіття та, зрештою, опустелювання [1–3].

Інтенсивна техногенна діяльність призводить до значної деградації ґрунтів. Забруднення ґрунтів різноманітними шкідливими речовинами, важкими металами та патогенними мікроорганізмами порушує природні біогеохімічні процеси, знижуючи його родючість та екологічну функцію. Ситуація погіршується внаслідок військових дій, які спричиняють додаткове забруднення ґрунтів вибуховими речовинами, нафтопродуктами та іншими токсичними сполуками. Інтенсифікація сільського господарства, спрямована на підвищення врожайності, призвела до значного забруднення ґрунтів. Масове використання мінеральних добрив і пестицидів, а також монокультура, порушили природний баланс ґрунтових

екосистем. В результаті, в ґрунтах накопичуються токсичні речовини, такі як важкі метали та пестициди, які негативно впливають на мікроорганізми, рослин і тварин [4, 5].

За даними Головного управління Держгеокадастру у Миколаївській області загальна площа порушених земель станом на 31.12.2024 року становить 3,198 тис. га (13 %), деградованих та малопродуктивних земель – 6,13 тис. га (0,25 %), малопродуктивних земель – 7,80 тис. га (0,31 %). В області на схилах в 1–2° розміщено 25,4 % орних земель, на схилах в 2–3° – 9,9 %, на схилах в 3–5 ° – 5,5 % і на схилах більше 5 ° – 1,3 %. Як свідчать наведені дані, майже половина (42,1 %) орних земель знаходяться на ерозійно небезпечних площах, у результаті чого середньорічний змив ґрунтів в області становить 13,3 т/га.

Площа деградованих земель, що потребують консервації, в Миколаївській області станом на кінець 2024 року склала: деградованих та малопродуктивних земель – 6,13 тис. га (0,25 %), малопродуктивних земель – 7,80 тис. га (0,31 %).

Схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель є важливим інструментом для управління земельними ресурсами на рівні територіальних громад. Вони не лише визначають, які землі підходять для сільського господарства, лісового господарства чи забудови, але й враховують потреби в охороні природних ресурсів, збереженні культурної спадщини та розвитку рекреації. Завдяки схемам землеустрою можна створити збалансоване та стає використання земельних ресурсів. На території громади, де проводилися дослідження, розповсюдженими агрогрупами ґрунтів є чорноземи опідзолені важкосуглинкові з площею 1272,9043 га та чорноземи типові малогумусні важкосуглинкові – 1069, 6402 га, які займають 36,5 % та 30,6 % території відповідно. Слід зауважити, що територія громади представлена і еродованими ґрунтами загальною площею 1 043,9387 га або 30,0 % загальної площі, а саме: слабозмиті ґрунти – 897,924 га (25,8 %), середньозмиті ґрунти – 132,9741 га (3,8 %), сильнозмиті ґрунти – 13,0406 га (0,4 %).

Результатом проведеного дослідження на території Врадіївської територіальної громади є знаходження дев'яти земельних ділянок загальною площею 13,0406 га, які представлені орними землями на схилах з крутизною 3–5°, що підвищує ризик ерозії ґрунтів. Для цих ділянок були проведені економічні розрахунки щодо доцільності консервації земель, тобто їхньої трансформації з орних у менш інтенсивно використовувані. Враховувалися такі показники, як капітальні витрати на всю площу, вартість продукції від багаторічних трав, щорічні витрати на утримання, чистий прибуток, а також термін окупності затрат при чотири річному проведенні заходів. Ці розрахунки допоможуть у подальшому визначити економічну ефективність заходів і можливі вигоди від зменшення ризику ерозії та поліпшення стану ґрунтів. Розраховано, що в середньому окупність затрат трансформації дев'яти земельних ділянок складатиме 5,8 років при щорічних витратах 5 533,89 тис. грн/га, отриманий чистий прибуток від трансформації ділянок становитиме 3 838,66 тис. грн/га.

Бібліографічний список:

1. Добряк Д.С., Кузін Н.В. Еколого-економічний механізм реабілітації деградованих і малопродуктивних земель сільськогосподарського призначення. Економіка АПК, 2016. №9 (263). С.10-18.
2. Геоекологічні проблеми в землеустрої: методичні вказівки до практичної роботи для здобувачів вищої освіти «Бакалавр» спеціальності 193 Геодезія та землеустрій ОПП «Геодезія та землеустрій» / А.С. Попов. Запоріжжя : ТДАТУ, 2024. 91 с.
3. Геоекологічні проблеми в землеустрої: методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти «Бакалавр» спеціальності 193 Геодезія та землеустрій ОПП «Геодезія та землеустрій» / А.С. Попов. Запоріжжя : ТДАТУ, 2024. 53 с.
4. Балюк С.А. Ґрунтові ресурси України: стан і заходи їх поліпшення. *Вісник аграрної науки*. 2010. № 6. С. 5–10.
5. Балюк С.А. Медведєв В.В., Мірошніченко М.М. Управлінню ґрунтово-земельними ресурсами - державну підтримку. *Вісник аграрної науки*. 2009. № 4. С. 10–12.